

Opettajien materiaalipaketti näyttelyvierailun tueksi Tampereen taidemuseon *Encore!*-näyttelyyn

7.2.–14.6.2026

Hugo Simberg (1873–1913) Syksy, 1895
sekatekniikka paperille, Tampereen taidemuseo

Tampereen taidemuseon kevään näyttely *Encore! – Klassikoita ja nykytaidetta kokoelmista* tuo vielä ker-
ran yleisön nähtäville merkittävät klassikkoteokset
ja puhuttelevaa nykytaidetta museon hallinnoimista
kokoelmista. Museon kolme kerrosta täyttävä laaja
näyttely käsittää Tampereen taidemuseon ja Tampe-
reen kaupungin kokoelman teoksia lähes 90 taiteilijal-
ta 1810-luvulta 2020-luvulle. Näyttelyssä on mukana
maalauksia, veistoksia, grafiikkaa, valokuva- sekä
mediataidetta. Esillä on ensimmäistä kertaa kaikkien
nähtävillä myös laaja kokonaisuus teoksia Raatihuo-
neelta.

Näyttelyn teokset ovat arvokkaita ja herkkiä, joten
toivomme opettajan muistuttavan oppilaita turvalli-
sesta etäisyydestä teoksiin. Pienempien oppilaiden
kanssa on luontevaa kierrellä yhtenä ryhmänä. Ylä-
koululaisten ja lukiolaisten kanssa voi ryhmän vah-
vuudet huomioiden miettiä, voivatko oppilaat oh-
jeistettuina keskustella pienryhmissä tai pareittain
ennen yhteistä läpikäyntiä. Opettajana kuljet kuiten-
kin ryhmäsi mukana ja olet vastuussa oppilaistasi
koko vierailun ajan.

Taidemuseolla kannustamme omatoimivierailulla ole-
via ryhmiä kiertämään ja keskustelemaan näyttelys-
tä ja teoksista yhdessä. Tulostettu tehtävälappu joh-
dattaa helposti oppilaita hakemaan vastaukset vain
esitettyihin kysymyksiin ja taiteesta nauttiminen
sekä aika oivaltamiseen saattaa unohtua kiireessä.
Ryhmän omatoimivierailulla on siksi tärkeää rohkaista
koululaisia näkemään ja oivaltamaan itse sekä te-
kemään omia tulkintoja.

Voit valita erilaisista pohdintatehtävistä sopivia aika-
taulut ja ryhmän taitotaso huomioiden.

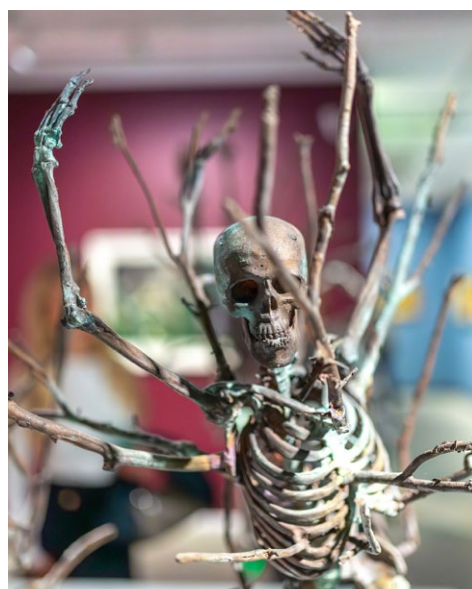
Näyttelykerronta perustuu museon ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa 1800- ja 1900-luvun teoksiin. Klassikkoteosten rinnalla esitetään nykytaiteen teoksia luoden mielenkiintoisia rinnastuksia.

Suomalaisen kuvataiteen kehitykseen vaikutti 1800-luvun alussa vahvistunut kansallisuusaate. Se kääntyi kansallisromantiikaksi, jossa kansallismaisuus ja luonto olivat keskeisellä sijalla. Tyynet järvi- maisemat, kuohuvat kosket ja karut rannikkoseudut, samoin kuin metsien, koskemattomien korpimaiden ja myyttisen erämaan kuvaukset toivat oman näkökulmansa suomalaisen luonnon tarkasteluun. Ihannemaiseman nähtiin symboloivan hiljaisen mutta turmeltumattoman Suomen kansan sielunmaisemaa. Taideteosten aiheina olivat myös suomalaiset kansantyytit sekä arkinen aherrus ja maaseudun työt, kuten maanviljelys, karjanhoito, perunannosto ja heinänteko.

Kuvataiteelle sopivaksi aiheeksi katsottiin myös koh- taukset Kalevalasta, joiden avulla olisi mahdollista kuvata myyttistä suomalaista sankariaikaa. Kansalishenkisen realismin rinnalle tuli myös Suomessa 1890-luvulla Pariisissa syntynyt symbolistinen taide- suuntaus, joka korosti kansainvälisyyttä, universaalia mystiikkaa ja esoteerisuutta. 1800-luvun lopun muuttoliikkeen myötä myös kaupunkilaisuudesta ja uudenlaisesta urbaanista elämäntavasta tuli vähitellen kuvataiteen aihe.

Pohjakerroksessa on esillä erilaisin tekniikoin toteutettuja nykytaiteilijoiden teoksia, jotka käsittelevät ihmisten välisiä suhteita, kohtaamisia, sidoksia ja vuorovaikutusta, mutta myös yksinoloa ja yksinäisyyttä. Teosten kuvaamat urbaanit ympäristöt ja aiheet muodostavat yhdessä näyttelytilaan eräänlaisen kuvitteellisen kaupunkimiljöön.

Näyttelyn päättyessä kesäkuussa lähes satavuotias taidemuseo sulkee ovensa noin neljän vuoden ajaksi peruskorjauksen ja uudisrakennushankkeen vuoksi. Sulkuaikana näyttelyt pidetään väistötiloissa.

Berndt Lindholm (1841-1914)
Merimaisema, 1911
tempera, öljy kankaalle
Tampereen taidemuseo

MUSEOLLA

KAKSIN AINA KAUNIHIMPI

Valitkaa yhdessä näyttelystä kaksi teosta,
jotka mielestänne muodostavat mielenkiintoisen kuvaparin.

Voitte yhdessä keskustella seuraavista:

Miten valitut teokset rinnastuvat toisiinsa?

Vertailkaa minkälaisia eroja ja yhteneväisyyksiä niistä löydätte.

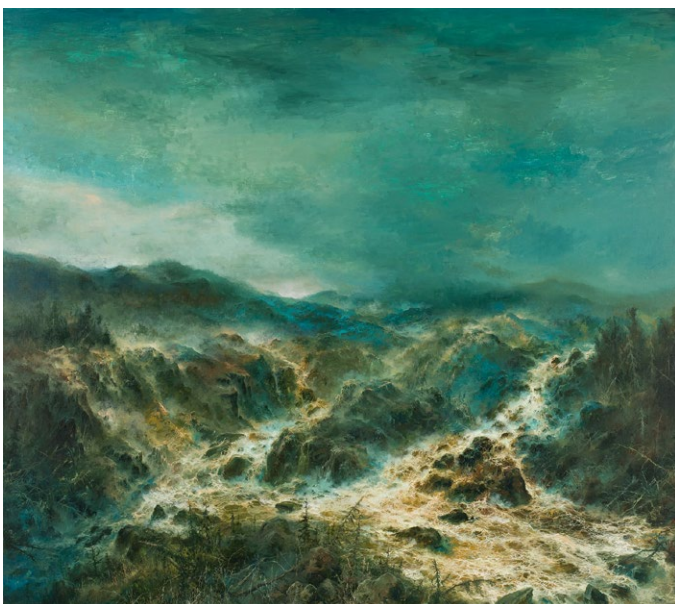
Voitte pohtia esimerkiksi aihetta, värejä, tunnelmaa, tekniikkaa ja tyyliä.

Milloin teokset on tehty? Ovatko ne samalta aikakaudelta?

Käykö tämän mielestänne ilmi jotenkin teoksista, jos käy, niin miten?

Minkälaisen tarinan teokset kertovat yhdessä?

Mitä tapahtuu seuraavaksi?

Petri Ala-Maunus (s. 1970)
Österland, 2017-18
öljy kankaalle
Tampereen taidemuseo

Kenen tarinoita tai
historiaa taideteokset kertovat?
Kuinka paljon ne mielestänne
kuvastavat omaa aikaansa?
Mikä on sinun roolisi
katsojana?

TAIDEKOKOELMISTA

Tampereen taidemuseon hallinnoimat kokoelmat käsittävät yli 15 000 teosta sadoilta eri taiteilijoilta 1600-luvulta nykypäivään. Yhteenlaskettuna kokoelmat ovat Suomen toiseksi suurimmat heti Kansallisgallerian kokoelmien jälkeen. Kokoelmaa kartutetaan vuosittain.

Tampereen taidemuseo on Pirkanmaan alueellinen vastuumuseo, ja yhtenä kokoelmahankintojen painopisteenä on pirkanmaalaisten taiteilijoiden teokset. Taidemuseolla on myös kattava kokonaisuus esimerkiksi Vuoden nuorten taiteilijoiden teoksia. Taidekokoelmia on erilaisia, ja ne voivat olla esimerkiksi yksityisiä, säätiön omistamia tai museon tai muun julkisen tahon hallinnoimia. Taidekokoelman tausta ja historia vaikuttavat sen tarkoitukseen. Taidetta voi kerätä esimerkiksi omaksi ilokseen, sijoitusmielessä, tukeakseen taiteilijoita tai säilyttääkseen tietynlaiset taideteokset jälkipolville.

Voitte yhdessä keskustella seuraavista:

Millainen sinun unelmiesi taidekokoelma olisi?

Millaista taidetta alkaisit kerätä?

Millaisin perustein kartuttaisit kokoelmaasi?

Valitsisitko teoksia tietyiltä taiteilijoilta, tietyn teeman tai aiheen perusteella vai keskittyisitkö esimerkiksi tiettyihin materiaaleihin tai tekniikoihin?

Valitsisitko vain teoksia, jotka miellyttävät sinua?

Keskittyisitkö edesmenneiden taiteilijoiden helmiin, nykyaikaiseen vai sopivaan sekoitukseen vanhaa ja uutta?

Jos valitsisit näyttelystämme kolme teosta kokoelmasi peruspilareiksi, mitkä teokset valitsisit ja miksi?

TAITEEN PAIKKA

Tampereen kaupungin kokoelmasta valtaosa on esillä kaupungin palvelu- ja työpisteissä, kirjastoissa, kouluissa ja päiväkodeissa. Julkinen taide edistää kulttuurin kokemisen yhdenvertaisuutta, lisää hyvinvointia ja luo viihtyisiä tiloja. Kaupunkitilassa teokset toimivat maamerkkeinä ja identiteetin rakentajina. Kokoelmaan kuuluvat julkiset teokset ja monumentit kattavat laajan kokonaisuuden tyylejä ja aikakausia suomalaisessa taiteessa.

Museon keskikerroksesta löydätte vitriinistä luonnoksia ja pienoismalleja julkisista veistoksista ja esimerkiksi Tampereen ensimmäisestä ympäristötaideteoksesta.

Tunnistatteko teoksia ja oletteko nähneet valmiita teoksia luonnollisessa koossa kaupunkikuvassa?

Oletteko kiinnittäneet huomiota muihin julkisiin teoksiin ja monumentteihin?

Onko niitä esimerkiksi koulunne lähellä?

Onko jotain tiettyjä julkisia taideteoksia, jotka ovat erityisesti jääneet mieleenne?

Miksi?

Voitte yhdessä muistella, oletteko huomanneet koulussanne tai päiväkodissanne taideteoksia.

Jos niitä on, mitä mieltä niistä olette? Tuovatko ne piristystä päivään?

Minkälaisia teoksia itse toivoisitte esimerkiksi kouluihin tai kaupunkikuvaan?

Minkälainen merkitys taiteella on? Tarvitaanko kouluissa tai kaupunkitilassa taidetta?

KORPIMETSISTÄ KAUPUNKIIN

1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa taiteilijat kuvasivat teoksissaan korkeita harjuja, laajoja järviolueita ja villejä korpimetsiä, joiden ajateltiin kuvaavan suomalaisten ihannemaisemaa ja ainutlaatuista luontoyhteyttä. Kaupungistumisen myötä myös tehtaan piiput ja kaupunkielämän kuvaukset ovat päätyneet taiteilijoiden teosten aiheiksi.

Tutustukaa yhdessä erilaisiin maisemakuvauksiin näyttelyssä.

Voitte käsitellä esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

Sykkiikö sinun sydämesi jylhille metsämaisemille ja vehreille järvinäkymille vai minkälaisessa näkymässä sinun silmäsi lepää?

Mikä voisi olla nykyinen kansallismaisemamme ihanne?

Onko se mielestäsi muuttunut vai säilynyt ennallaan?

Minkälaisia maisemia yleensä näet?

Ovatko arkiset maisemasi sinulle mieleen?

Voitte keskustella, minkälaisista maisemista kukakin pitää.

Minkälainen maisema voisi olla lempimaisemasi? Voisiko paikka sijaita Suomessa?

Millä kolmella adjektiivilla eli kuvailevalla sanalla kuvaisit lempimaisemaasi?

Millainen vuodenaika, vuorokaudenaika ja säätila olisi ihanteellinen?

Mitkä maiseman elementit ovat sinulle tärkeimpiä?

(Esimerkiksi vesielementit, kuten meri tai järvi, vuoristot, metsät)

Voisiko maisemasi olla uusi suomalainen kansallismaisema? Miksi tai miksi ei?

Kertooko maisemasi jotain sinusta?

TUNNELMOINTIA

Voitte etsiä näyttelystä teoksen, joka puhuttelee ryhmääänne ja jonka ääreen haluaisitte pysähtyä.

Tutustukaa hetken aikaa hiljaisuudessa teokseen.

Millainen tunnelma teoksessa on?

Kuvaako teos omaa olotilaasi? Miksi tai miksi ei?

Minkälainen olisi teos, joka olisi omien tunteidesi vastakohta?

Mitä teoksessa on meneillään? Kertooko taiteilija maalauksessa jonkin tarinan tai asian?

Mihin aikakauteen teos sinut johdattellee?

Mikä on mielestäsi teoksen huomiota herättävin piirre tai osa?

Entä havaitsetko jotain, mitä et heti huomannut?

Miltä teoksessa tuoksuisi tai jopa maistuisi?

Minkälaisia tunteita sinussa herää?

Näyttely on noin 200 vuoden aikamatka 1810-luvulta nykyaikaiseen. Eri aikoina maalatut taulut ovat erilaisia. Voitte miettiä mikä siihen vaikuttaa, esimerkiksi aika jolloin taiteilijat ovat eläneet tai taiteilijan oma ikä – onko taulu maalattu nuorena tai vanhana. Oletko tullut ajatelleeksi, että vanhakin taideteos voi olla nuoren taiteilijan tekemä tai että nykyaikaisetkin voivat olla eri ikäisiä?

TULEVAISUUDEN TAIDEMUSEO

Voitte tutustua Tampereen taidemuseon uudisrakennusta ympäröivään kuvaavaan pienoismalliin sekä osallistua ja esittää toiveita tulevan taidemuseon toiminnasta ja näyttelyistä. Pienoismalli sijaitsee kokoelmanäyttelyn keskeisessä kerroksessa, osallistavassa tilassa nimeltään *Olotila*.

Jatkossakin toimintaansa jatkavan nykyisen taidemuseorakennuksen eli vanhan viljamakasiinin kupeeseen rakennetaan moderni museorakennus, työnimeltään *Siilo*. Viereen nousee myös uusi huolto- ja toimistorakennus *Paja*. Nykyinen taidemuseorakennus sekä vieressä oleva pieni toimistorakennus, entinen vahtimestarin asunto, peruskorjataan. Uusi ja vanha liitetään toisiinsa maanalaisten tilojen kautta.

Tampereen taidemuseo jatkaa näyttelytoimintaansa rakennusaikana järjestämällä *Taidevaltakunta '26* -biennaalin kesällä 2026 Finlaysonin alueella ja Haiharan kartanossa sekä kaupunkitilassa. Se järjestää Finlaysonin alueella myös Vuoden nuori taiteilija -näyttelyt sekä toteuttaa erilaisia kaupunkitaidenäyttelyitä. Uuden taidemuseokokonaisuuden on tarkoitus avautua yleisölle 2030.

Voitte yhdessä pohtia seuraavia kysymyksiä ja jättää meille palautetta *Olotilassa*.
Voitte halutessanne koostaa vaikka yhteisen ryhmäpalautteen.

Mitä sinä odotat tulevalta Tampereen taidemuseolta?

Millaisia kokemuksia haet mennessäsi taidemuseoon?

Mikä tekee museokokemuksesta erityisen: jokin tietty näyttely, toiminnallinen osuus, taiteilijatapaaminen, opastus tai esimerkiksi esitys?

Millainen on hyvä taidemuseo?

Mikä pitäisi mielestäsi olla taidemuseoiden tarkoitus?

Minkälaisissa taidenäyttelyissä haluaisit vierailla?

Millainen olisi unelmiesi taidemuseovierailu?

MUOTOKUVIA JA MUUNNELMIA

Ihminen on kautta aikojen kiehtonut mieliä ja muotokuva onkin hyvin perinteinen aihe taiteessa. Usein tilaustöinä toteutetuissa muotokuvissa on kuvattu ihmisen ulkoista ja sisäistä olemusta sekä yhteiskunnallista asemaa. Näköisyyden vaatimukset ja kriteerit ovat vaihdelleet eri aikakausina samoin kuin esittämisen keinot ja päämäärät. Fyysistä näköisyyttä tärkeämpänä on useimmiten pidetty kuvattavan statuksen tai persoonan ja henkisen säteilyn, karisman välittämistä. Muotokuva on ikään kuin symboli ja tiivistelmä ihmisestä, joka halutaan muistettavan, vielä kuolemansakin jälkeen. Muotokuvan tekniikat ovat taiteen historiassa olleet moninaisia. Muotokuvia on perinteisesti toteutettu muun muassa maalauksina, veistoksina, piirroksina, grafiikkana, valokuvina, mitaleina ja rahoina.

Voitte yhdessä keskustella esimerkiksi seuraavista aiheista:

Minkälaiset muotokuvat vetoavat sinuun?

Mikä tekee hyvän muotokuvan?

Ketkä ovat mielestäsi muotokuvan arvoisia?

Perustelethan vastauksesi.

Kuinka tärkeää näköisyys mielestäsi on?

Mitkä olisivat sinun merkittävimmät piirteesi tai ominaisuutesi,

jotka haluaisit tuoda muotokuvassa itsestäsi esiin?

Miten persoonaa voi ilmentää taideteoksessa?

Voitte keksiä taustatarinoita muotokuvissa esiintyville henkilöille.

Minkälaisia he ovat? Mistä he pitävät?

Minkälaista työtä he tekevät?

Millainen heidän perheensä ja kotinsa on?

Onko heillä lemmikkejä?

Liisa Hietanen (s. 1981)
Juha-Matti ja Jenny, 2019
tekstiiliveistos

MUSEOVIERAILUN JÄLKEEN

PÄIVITETTY KANSALLISMAISEMA

Näyttelyvierailun jälkeen tutustuttuanne erilaisiin maisemakuvauksiin ja mahdollisesti pohdittuanne jo museolla nykyisen kansallismaiseman ihannetta työstäkää luokassa päivitetty kansallismaisema. Kansallismaisema kuvaa kansallista identiteettiä ja ns. suomalaista "sielunmaisemaa".

Mitä on kansallismaisema?

Lyhyesti kerro oppilaille:

- Kansallismaisema on maisema, joka kuvastaa jotakin olennaista Suomesta: luontoa, kulttuuria, historiaa tai tunnetta suomalaisuudesta. Voitte halutessanne tutustua kansallismaiseman määritelmiin ja esimerkiksi valittuihin virallisiin kansallismaisemiin netin avulla.
- Pyydä oppilaita keksimään uusi ja päivitetty kansallismaisema.

Anna oppilaille muutama kysymys pohdittavaksi:

- Mikä paikka Suomessa tuntuu tärkeältä tai kauniilta?
- Voiko kansallismaisema olla kaupunkimaisema, teollisuusmiljöö, lähiö, ranta tai vaikka teollisuusmetsä?
- Miltä maisema näyttää eri vuoden- tai vuorokaudenaikoina? Millainen säätila olisi ihanteellinen valitsemallesi maisemalle?
- Mitä maisema kertoo Suomesta nyt tai tulevaisuudessa?

Ideointia voi toteuttaa ryhmäkeskusteluna, post-it-lapuilla taululla tai vaikka lyhyenä kirjoitustehtävänä.

Luonnostusvaihe – oman maiseman suunnittelu

Oppilaita voi pyytää kiinnittämään huomiota esimerkiksi seuraaviin asioihin:

- Etuala, keskiala ja taka-ala (perspektiivi), värit yleensä haalistuvat taka-alalle mennessä ja elementtien koko pienenee.
- Pääelementit: mikä on kuvan keskiössä, esimerkiksi vesistö, metsä, rakennus, tunturi, saari?

- Tunnelma: millainen tunnelma maisemassa vallitsee, esimerkiksi hiljainen, urbaani, värikäs, sumuinen?

Taideteoksen toteutus

Valitse käytettävät materiaalit ja tekniikka, esimerkiksi:

- vesivärit
- peitevärit
- hiili, muste, lyijykynä
- kollaasitekniikka (lehtikuvat)
- digitaalinen piirto (jos laitteet käytössä)

Jos on mahdollista, oppilaat voivat valita tekniikan itse tai äänestää ehdottamistasi vaihtoehtoista. Tämä lisää luovuutta ja omistajuuden tunnetta.

Nimeäminen ja perustelut

Voitte jatkaa töiden käsittelyä, niin, että jokainen oppilas antaa teokselleen nimen ja kirjoittaa lyhyen kuvauksen:

- Miksi kuvatun paikan tulisi olla kansallismaisema?
- Mitä se kertoo Suomesta?
- Mikä siinä on tärkeää juuri minulle?

Voitte tehdä jokaisesta työstä pienen teoskyltin teoksen viereen, jossa kerrotaan taiteilijan nimi, vuosiluku ja teoksen nimi. Voitte lopuksi esitellä uudet kansallismaisemat luokalle.

Vinkkejä opettajalle

- Korosta, ettei ole oikeita tai vääriä valintoja vaan kaikki maisemat käyvät. Oma valinta pitää kuitenkin pystyä perustelemaan.
- Kannusta erilaisiin näkökulmiin: teollisuusmaisemat, lähiöt tai modernit rakennetut ympäristöt ovat yhtä kiinnostavia kuin järvimaisemat.
- Voit liittää tehtävään historian, ympäristöopin tai äidinkielen tavoitteita.

OMAKUVA

Näyttelyvierailun jälkeen tutustuttuanne erilaisiin henkilökuviin työstäkää jokainen itsestänne omakuva. Omakuva on enemmän kuin vain näkökuva. Pyrkikää kuvissa tuomaan esiin omaa persoonaa ja itselle tärkeitä asioita. Voitte yhdessä päättää, haluatteko työstää kokovartalokuvan vai teettekö kaikki esimerkiksi rintakuvan tai puolivartalokuvan.

Ennen varsinaista työskentelyä voit ohjata oppilaita ajattelemaan:

- Miltä minusta tuntuu tänään?
- Mistä pidän?
- Missä ympäristössä haluan esittää itseni? (Paikan olisi hyvä olla itselle merkityksellinen, esimerkiksi oma huone/koti, kohde missä haluaisi vierailla tai paikka, jossa on rakkaita muistoja)

Voit käyttää myös seuraavia tarkentavia kysymyksiä:

- Valitse 3 sanaa itsestäsi.
- Valitse väri, joka kuvaa sinua tänään.
- Valitse kolme symbolia, jotka kertovat sinusta. (Symbolit voivat olla esimerkiksi tärkeitä, esineitä, kirjoja tai kertoa jotain esimerkiksi omista harrastuksista tai arvoista.)

Voit pyytää yhdistämään nämä asiat omakuvaan.

Värin voi jättää pois, jos työskentelette esimerkiksi lyijykynällä tai hiilellä.

Valitse käytettävät materiaalit ja tekniikka, esimerkiksi:

- lyijykynä
- hiili
- väriliidut
- guassi/vesiväri
- valokuva + piirros

Jos on mahdollista, oppilaat voivat valita tekniikan itse tai äänestää ehdottamistasi vaihtoehtoja. Tämä lisää luovuutta ja omistajuuden tunnetta.

Voitte lyhyesti ennen työn aloittamista keskustella esimerkiksi:

- Sommittelusta (mihin huomio keskittyy, mihin kohtaan teosta kasvot esimerkiksi sijoittaa)
- Kasvojen mittasuhteista (silmät keskiviivalla, kasvojen rakenteet)

Lopussa voitte keskustella valmiista teoksista ja teoksen työstämisestä:

- Mikä on teoksesi nimi?
- Mikä oli tärkein tunne tai ajatus, jota halusit itsessäsi kuvata?
- Mikä yllätti?
- Miltä tuntui piirtää itsensä?
- Millainen fiilis omakuvasta välittyy?